

การประเมินผลการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้วิธีเรียนด้วยรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน:
มโนทัศน์สำคัญและการประยุกต์ใช้

Assessing Learning Outcome in Learning How to Learn Using Multiple-Task Mastery
Checklist: Key Concepts and Applications

พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ^{1*}

Puangpaka Paweenbampen^{1*}

Received: April 21, 2024; Revised: August 31, 2024; Accepted: October 16, 2024

บทคัดย่อ

รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้วิธีเรียนตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญของ Fink (2003) ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะให้การศึกษาแก่ตนเอง บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอ มโนทัศน์สำคัญและการประยุกต์ใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับประถมศึกษา โดยอ้างอิงจากประสบการณ์การนำไปใช้ของผู้เขียนผนวกกับกระบวนการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ (qualitative synthesis) ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจและท้าทายสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคต

คำสำคัญ: รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีเรียน อนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญ

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹Lecturer, Elementary Education Program, Faculty of Education, Suan Dusit University

*Corresponding Author e-mail: puangpaka_paw@dusit.ac.th.

Abstract

Multiple-Task Mastery Checklist is a learning assessment technique for the learning how to learn domain according to Fink's Taxonomy of Significant (2003) that promotes continuous and effective future learning, lifelong learning, self-regulated learning, and empowers learners to become self-directed learners. This academic article aims to present the key concepts and application of Multiple-Task Mastery Checklist techniques in the context of higher education for primary pre-service teacher, drawing on the author's experiences and a qualitative synthesis process. This is a compelling and challenging topic for future higher education.

Keywords: Multiple-Task Mastery Checklist, Learning Assessment Technique, Learning How to Learn, Taxonomy of Significant Learning

บทนำ

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาควรก้าวข้ามจากการเรียนรู้แบบผิวเผินไปสู่การเรียนรู้เชิงลึก (deeper learning) ที่ให้โอกาสผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับสูงด้วยการเรียนรู้เชิงลึก ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในอาชีพการงานและชีวิตทางสังคม (Maphosa et. al, 2022) การเรียนรู้เชิงลึก (deeper learning) เป็นชุดสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนเพื่อเข้าใจเนื้อหาทางวิชาการอย่างถ่องแท้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์กับปัญหาทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง นิยามนี้บ่งบอกถึงความสำคัญของความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาความรู้และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์นอกห้องเรียน การเรียนรู้เชิงลึกจึงเป็นการพัฒนาสมรรถนะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยอาศัยการประยุกต์ใช้ความรู้ (Hewlett Foundation, 2013)

Fink (2003) เสนออนุกรมวิชาการเรียนรู้ที่สำคัญ (taxonomy of significant learning) สำหรับการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา แบ่งหมวดหมู่การเรียนรู้เชิงลึกเป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย 1) ความรู้พื้นฐาน (foundational knowledge) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดมโนทัศน์พื้นฐานของรายวิชา 2) การประยุกต์ใช้ (application) เป็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในบริบทจริงเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจ 3) การบูรณาการ (integration) เป็นการฝึกฝนให้สามารถเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกัน 4) มิติความเป็นมนุษย์ (human dimension) เป็นการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ออกมาและผู้อื่น 5) การใส่ใจ (caring) เป็นการพัฒนามุมมองใหม่ต่อชุมชน สังคม ประเทศ โลก และสิ่งแวดล้อม และ 6) การเรียนรู้วิธีเรียน (learning how to learn) เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ทั้ง 6 ประเภทดังกล่าวจะเกิดขึ้นในลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

การเรียนรู้วิธีเรียน (learning how to learn) เป็นการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและได้รับการกล่าวถึงในวาทกรรมของนโยบายทางการศึกษาระดับชาติประเด็นหนึ่ง (Black et. al, 2006) เป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะให้การศึกษาแก่ตนเองและสามารถกำกับติดตามการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Novak & Gowin, 1984) ความเข้าใจในการเรียนรู้วิธีเรียนของผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงอภิปัญญา (meta-learning) เป็นการทำความเข้าใจว่ากระบวนการเรียนรู้มีลักษณะอย่างไร มีวิธีพัฒนาวิธีการเรียนรู้อย่างไร รวมถึงกำหนดกลยุทธ์การเรียนรู้ของตนเอง (Spronken-Smith et al., 2015) เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก ผู้เรียนจะซึมซับคุณค่าของการเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการกำกับกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-regulated learning) ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้วิธีเรียน Cheng (2011) ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เชิงอภิปัญญา (meta-learning) มีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะการเรียนรู้วิธีเรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learners)

การเรียนรู้วิธีเรียนเกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้เรียนในการจัดการการเรียนรู้ของตนเองอันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต คุณค่าของการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในอนาคตและเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนารายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนกำหนดสิ่งที่ตนจะเรียนรู้ (Fink, 2003; Hewlett Foundation, 2013) การที่ผู้สอนจะทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่นั้น การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่ และการประเมินผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ มีการสะท้อนความคิด และการทบทวนไตร่ตรอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้วย (Wiggins, 1998)

Barkley และ Major (2016) นำเสนอเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ (learning assessment techniques) จากแนวคิดของการประเมินในชั้นเรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการสร้างความยืดหยุ่นผูกพันของผู้เรียน แล้วจำแนกเป็นเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญของ Fink (2003) วิธีการหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการกำกับติดตามการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้น คือการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน (Multiple-Task Mastery Checklist) เป็นวิธีการประเมินบนฐานการประเมินเพื่อพัฒนาแบบหลายขั้น (multistage formative assessment) เป็นการประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) โดยนำกระบวนการประเมินมาพัฒนาและส่งเสริมการคิดอภิปรายหรือการรู้คิด (metacognition) ของผู้เรียน โดยใช้เทคนิควิธีที่มุ่งแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้หรือการทำงานให้มีความก้าวหน้าและบรรลุผล ซึ่งรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน มีเครื่องมือที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และเกณฑ์การประเมิน (rubric) ช่วย

ให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุมตรงประเด็น

จากการทบทวนวรรณกรรมอาจพบเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานในบริบทการศึกษาของไทยไม่มากนัก บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอโมทัศน์สำคัญและการประยุกต์ใช้เทคนิครายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้วิธีเรียนตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญ ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูระดับประถมศึกษา โดยอ้างอิงจากประสบการณ์การนำไปใช้ของผู้เขียนผนวกกับกระบวนการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ (qualitative synthesis) จากหนังสือ ตำรา เอกสาร หรือรายงานการวิจัยที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ด้วยบริบทการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกยุคดิจิทัลและความต้องการของตลาดแรงงานที่ต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้วิธีเรียนจึงเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูในยุคปัจจุบัน เนื่องจากครูต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน และการปรับตัวเข้ากับความหลากหลายของผู้เรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ โดยนำไปประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ผ่านโครงงานหรือโครงการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้วิธีเรียน

Fink (2003) กล่าวถึงนิยามการเรียนรู้วิธีเรียน (learning how to learn) ตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญ ไว้ 3 แนวทาง แนวทางที่ 1 เรียนรู้วิธีการเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้น (learning how to be a better student) เป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ต้องการเพื่อที่จะเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวทางที่ 2 เรียนรู้วิธีการสืบสอบหรือการสร้างองค์ความรู้ (learning how to inquire and construct knowledge) เป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละศาสตร์ด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง จากนั้นรวบรวมผลที่ได้จากการค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่ผสมผสานกับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ แนวทางที่ 3 เรียนรู้การเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง (learning how to be a self-directing learner) เป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง โดยเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (learner-controlled activities) และมีการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-managed learning)

การเรียนรู้วิธีเรียนสะท้อนจากพฤติกรรมของผู้เรียนที่สื่อถึงความสามารถในการทำกับการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศนคติ หรือสมรรถนะ การสร้างองค์ความรู้ด้วยการสืบสอบโดยการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง การวินิจฉัยความจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเอง การอธิบายทักษะและความสามารถในการ

เรียนรู้ของตนเอง การระบุแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ การเลือกและใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ *มิตินิสัยอยากรู้ (curiosity)* เป็นความสามารถในการค้นหาหรือสืบค้นความรู้ที่ตนเองสนใจอย่างลึกซึ้งจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย อันแสดงถึงความสนใจในประเด็นนั้น *มิตินิสัยริเริ่ม (initiative)* เป็นความสามารถในการระบุ เพิ่มเติมหรือแสวงหาความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเอง จากงานที่ได้รับมอบหมาย *มิตินิสัยเป็นอิสระ (independence)* เป็นความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากสิ่งที่กำหนด อย่างกระตือรือร้นและเป็นอิสระ *มิตินิสัยถ่ายโอนความรู้ (transfer)* ความสามารถในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาอ้างอิง และประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์ใหม่เพื่อแสดงถึงความเข้าใจและการมีประสิทธิภาพ และ *มิตินิสัยสะท้อนคิด (reflection)* เป็นความสามารถในการพิจารณาทบทวนการเรียนรู้ของตนเองทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองในการศึกษาหรือการดำเนินชีวิต อันบ่งบอกถึงความคิด ความรู้สึก หรือการรับรู้

การเรียนรู้วิธีเรียนจึงเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้วิธีการเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้น การร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสืบสอบ การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง ซึ่งคุณค่าของการเรียนรู้ประเภทนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในอนาคตและเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีเรียน อันมีเป้าหมายเพื่อเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้นมักเป็นการส่งเสริมทางอ้อม เริ่มจากการออกแบบรายวิชาตามลำดับของหลักสูตรที่แก้ไขปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน ส่วนเป้าหมายเพื่อเรียนรู้วิธีการสืบสอบหรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้น ส่งเสริมโดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการสืบสอบความรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงการวิเคราะห์ความรู้ที่ได้สร้างขึ้น และเป้าหมายสุดท้ายการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง สามารถส่งเสริมโดยการให้ผู้เรียนมีโอกาสนสะท้อนคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและฝึกออกแบบการสร้างแผนการเรียนรู้หรือกลยุทธ์ในการเรียนรู้เอง รวมถึงสะท้อนคิดในสิ่งที่ตนได้ออกแบบ (Fink, 2003)

หลักการของรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน

รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาแบบหลายขั้น (multistage formative assessment) ในลักษณะของการประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) โดยนำกระบวนการประเมินมาพัฒนาและส่งเสริมการคิดอภิปรายหรือการรู้คิด (metacognition) ของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง จากนั้นเชื่อมโยงการเรียนรู้และการประเมินด้วยตนเอง Earl (2013) กล่าวว่า การประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) จะนำกระบวนการประเมินเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ โดยบูรณาการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนยึดติดกับการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนเป็นนักคิดเชิงรุกที่นำข้อมูลหรือความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงเพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่

Barkley และ Major (2016) เสนอว่ารายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นเทคนิคสำหรับ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ในการทำโครงการหรืองานที่มีหลาย ขั้นตอน มีการระบุลำดับของกิจกรรมในโครงการ อาทิ การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียน การทำโครงการวิจัย หรือโครงการที่สะท้อนทักษะของผู้เรียน แบบตรวจสอบรายการจะแบ่งโครงการหรืองานที่ ซับซ้อนออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ที่เล็กและจัดการได้ง่าย จากนั้นผู้เรียนจะได้รับการประเมินความเชี่ยวชาญในแต่ละ ขั้นตอนก่อนที่จะไปต่อในขั้นถัดไป วิธีนี้ช่วยให้แน่ใจว่าผู้เรียนเข้าใจพื้นฐานแต่ละขั้นตอนก่อนที่จะไปถึงขั้นสุดท้าย ของโครงการ เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนรู้ของแต่ละคนจะพัฒนาเป็นลำดับขั้นพร้อมกัน

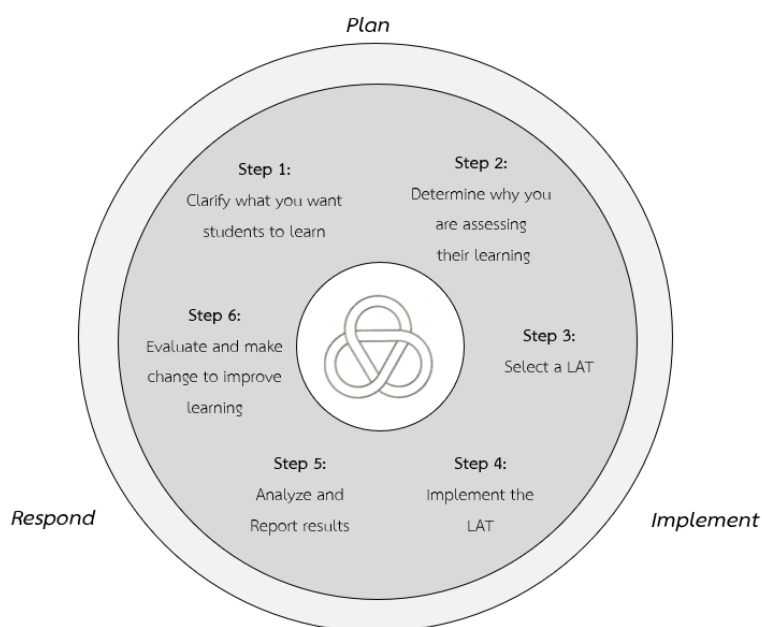
รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ 5 เป้าหมาย คือ 1) ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ทักษะและกลยุทธ์การเรียนรู้ 2) ผู้เรียนสามารถติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง 3) ผู้เรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสาขาวิชา และ 5) ผู้เรียนสามารถสร้างแผนการที่เป็นรูปธรรมเพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจในอนาคต เทคนิคดังกล่าว จึงเหมาะสำหรับผู้สอนระดับอุดมศึกษาที่ต้องการนำโครงการมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียน สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนด้วยตนเองและผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียนเป็นลำดับขั้นได้ ผู้เรียนสามารถติดตามตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองที่กำลังเกิดขึ้นขณะนั้นและช่วยให้ผู้เรียนมุ่งไปสู่เป้าหมายการ เรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำหรือผลสะท้อนกลับระหว่างกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไข ขึ้นงานได้ตามที่ต้องการ (Barkley & Major, 2016)

การใช้เทคนิคดังกล่าวเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้วิธีเรียน จำเป็นต้องออกแบบรายการ ตรวจสอบการเรียนรู้ (check list) ตามลำดับของกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามรายการ ตรวจสอบการเรียนรู้แต่ละขั้นให้เสร็จสมบูรณ์ก่อนที่จะดำเนินการในขั้นถัดไป ข้อดีของการประเมินโครงการ ในลักษณะนี้ช่วยให้ชิ้นงานที่มีความหลากหลายของผู้เรียนมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยการจัดการข้อมูลใน กระดาษแผ่นเดียว และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายสาขาวิชา และหลากหลายแขนงอีกด้วย (Barkley & Major, 2016)

การประยุกต์ใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน

การเตรียมการเพื่อนำรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานไปใช้ในชั้นเรียน สามารถดำเนินการ ตามวงจร LAT (LAT cycle) ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะ 6 ขั้นตอน *ระยะที่ 1 การวางแผน (plan)* ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 แจกแจงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินการเรียนรู้ *ระยะที่ 2 การนำไปใช้ (implement)* ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 3 เลือกเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม และขั้นตอนที่ 4 นำเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมไปใช้ *ระยะที่ 3 การตอบสนอง (respond)* ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์และรายงานผลการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 ประเมินและเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการเรียนรู้ อธิบายดังภาพที่ 1

หลังจากวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ตามวงจร LAT แล้ว จึงเตรียมการเพื่อนำรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานไปใช้ในชั้นเรียน ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ระบุโครงการที่ผู้เรียนต้องดำเนินการ เช่น การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียน โครงการวิจัย หรือโครงการที่แสดงให้เห็นถึงทักษะของผู้เรียน 2) แบ่งการดำเนินงานในโครงการเป็นขั้นตอนย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถส่งชิ้นงานบางส่วนของโครงการให้ผู้สอนประเมินความสมบูรณ์หรือคุณภาพ 3) กำหนดวิธีการให้คะแนนผลงานของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนออกเป็นระดับ เนื่องจากการประเมินมีหลายขั้นตอน ผู้สอนควรทำให้การให้คะแนนเป็นสิ่งที่เรียบง่าย เช่น สมบูรณ์/ไม่สมบูรณ์ หรือ คุณภาพสูง/คุณภาพปานกลาง/คุณภาพต่ำ เป็นต้น 4) ออกแบบรายการตรวจสอบการเรียนรู้สำหรับแต่ละขั้นตอนย่อยของโครงการ เพื่อใช้ติดตามชิ้นงานของผู้เรียน และ 5) สร้างคู่มืออธิบายโครงการที่มอบหมายและความคาดหวังการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับทราบ

ภาพที่ 1 วงจร LAT

ที่มา: Barkley & Major (2016)

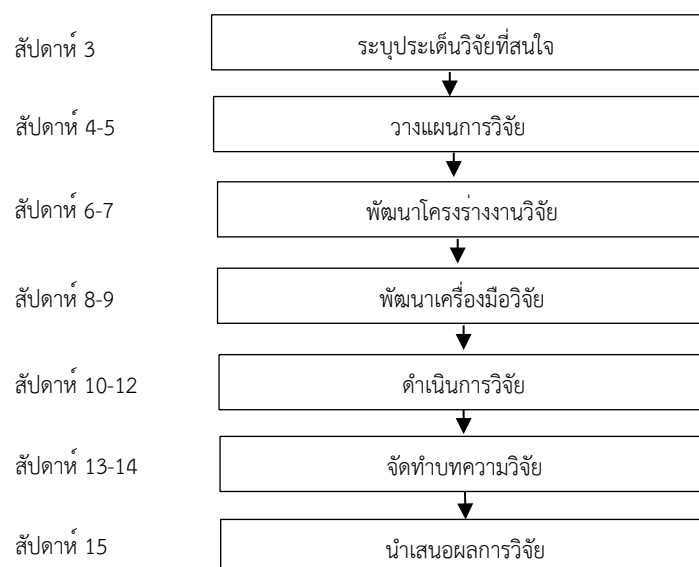
การนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ผู้สอนควรเริ่มจากการอธิบายลักษณะของโครงการที่ต้องการให้ผู้เรียนดำเนินการรวมถึงขั้นตอนทั้งหมดที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติ แนะนำคู่มือ และให้เวลาผู้เรียนซักถาม เพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน จากนั้นให้เวลาผู้เรียนได้ลงมือดำเนินโครงการในระยะแรกตามระยะเวลาที่กำหนดจนสำเร็จขั้นตอนตรวจสอบผลงาน ชิ้นงาน ผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ให้ระดับคุณภาพโดยมีการให้ข้อมูลย้อนกลับและให้ผู้เรียนดำเนินโครงการในขั้นต่อไปในแต่ละระยะจนแล้วเสร็จทุกขั้นตอนที่ผู้สอนต้องตรวจสอบผลงานก่อนทุกครั้งจึงจะให้ผู้เรียนดำเนินการในขั้นต่อไปได้ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการควรมีการทบทวนผลงานทั้งหมดของโครงการในภาพรวมอีกครั้ง

นอกจากนี้ บทบาทของผู้สอนในการนำการประเมินผลการเรียนรู้มาบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสร้างตัวแบบและสอนทักษะการประเมินตนเอง (self-assessment) ให้กับผู้เรียน ให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการตั้งเป้าหมายและตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง แนะนำแบบอย่างที่ดีและงานที่มีคุณภาพที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ ร่วมกับ ผู้เรียนพัฒนาเกณฑ์การประเมินสำหรับแนวปฏิบัติที่ดี ให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการพัฒนาติดตามตนเอง หรือการสะท้อนคิดแก่ตนเอง เพื่อตรวจสอบและตั้งคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้กับตนเอง สร้างโอกาสที่ท้าทายให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและมีอำนาจเป็นผู้ประเมินตนเอง ตรวจสอบกระบวนการอภิปรายหรือการรู้คิด (metacognition) ของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และการให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียน รวมถึง สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการประเมินตนเองและพร้อมสำหรับการเรียนรู้ อยู่เสมอ (Earl, 2013)

การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลการประเมินชิ้นงานของผู้เรียน ผู้สอนสามารถกำหนดระบบการให้คะแนนตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ได้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับคะแนนการเรียนรู้ ผู้สอนต้องพร้อมตอบคำถามที่เกิดขึ้นจากคะแนนที่ผู้เรียนได้รับเท่าที่เวลาจะอำนวย วางตารางนัดหมายผู้เรียนเพื่อสนทนาพูดคุยติดตามความก้าวหน้าการทำโครงการ นอกจากนี้ ผู้สอนไม่ควรกำหนดเกรดของชิ้นงานเนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการประเมินด้วยวิธีนี้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่วนการสรุปผลการประเมิน ผู้สอนสามารถสรุปผลได้จากแต่ละหัวข้อในแบบตรวจสอบรายการ และกำหนดค่าเฉลี่ยสำหรับผู้เรียนแต่ละคนหรือระดับคุณภาพของชิ้นงานโดยเฉลี่ย ผู้สอนสามารถประเมินผลจากความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของชิ้นงานในแต่ละชิ้นและคุณภาพของผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตาราง

ตัวอย่างการนำไปสู่การปฏิบัติ

ผู้เขียนประยุกต์ใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้วิธีเรียนตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ในรายวิชาการกลุ่มวิชาชีวเคมี โดยมอบหมายให้นักศึกษาปฏิบัติโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา เริ่มจากตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีเรียนไว้ว่า ผู้เรียนสามารถวางแผนการดำเนินโครงการวิจัยและลงมือปฏิบัติได้เองภายในกลุ่ม จากนั้นแบ่งกิจกรรมในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นน้อย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลำดับกิจกรรมย่อยของโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ผู้เขียนใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน พัฒนาเป็นแบบตรวจสอบกระบวนการทำวิจัย พัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบตรวจสอบกระบวนการทำวิจัยพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

รายการประเมิน	หลักฐานการเรียนรู้	กำหนด ส่งงาน	การตรวจสอบ
1. ระบุประเด็นการวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน	ขั้นที่ 1 ประเด็นวิจัยและสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	สัปดาห์ 3	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
2. สร้างคำถามวิจัยอันนำไปสู่การสร้างวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน	ขั้นที่ 2 คำถามวิจัย	สัปดาห์ 4	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
3. วางแผนการวิจัยในชั้นเรียน	ขั้นที่ 3 โครงร่างงานวิจัย	สัปดาห์ 5	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
4. พัฒนาโครงงานวิจัย	ขั้นที่ 4 โครงร่างงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทที่ 1 บทที่ 2 และบทที่ 3	สัปดาห์ 6	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
5. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ร่าง) นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ (ร่าง) เครื่องมือวัด	ขั้นที่ 5 (ร่าง) นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ (ร่าง) เครื่องมือวัด	สัปดาห์ 8	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
6. พัฒนา (ต้นแบบ) นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	ขั้นที่ 6 (ต้นแบบ) นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และเครื่องมือวัด	สัปดาห์ 9	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ

รายการประเมิน	หลักฐานการเรียนรู้	กำหนด ส่งงาน	การตรวจสอบ
7. ดำเนินการวิจัยตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล	ขั้นที่ 7 ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	สัปดาห์ 11	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
8. จัดทำบทความวิจัย ฉบับร่าง	ขั้นที่ 8 บทความวิจัย ฉบับร่าง	สัปดาห์ 13	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ
9. จัดทำบทความวิจัย ฉบับสมบูรณ์	ขั้นที่ 9 บทความวิจัย ฉบับสมบูรณ์	สัปดาห์ 14	☐ แล้วเสร็จ ☐ ไม่แล้วเสร็จ

ตารางดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วย 1) รายการประเมิน เป็นขั้นตอนหรือกระบวนการทำวิจัยที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินและติดตามงานให้แล้วเสร็จ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการวิจัยในลำดับถัดไปได้ 2) หลักฐานการเรียนรู้ เป็นผลลัพธ์ ชิ้นงาน หรืองาน ที่เกิดจากการดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนเพื่อบ่งชี้ความสำเร็จและการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอน 3) กำหนดวันส่งงาน กำหนดวันที่ผู้เรียนต้องส่งหลักฐานการเรียนรู้ของการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน เป็นกระบวนการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบระดับคุณภาพหลักฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนมีโอกาสนำข้อมูลป้อนกลับสำหรับการพัฒนางานให้ดีขึ้น รวมถึงให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองให้ผู้สอนรับทราบและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) ระดับคุณภาพเป็นเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้วิธีเรียน (learning how to learn rubric) ของผู้เรียนจากหลักฐานการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของการดำเนินการวิจัยพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตัวอย่างดังภาพที่ 3

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์การประเมินการเรียนรู้วิธีเรียน		
	กำลังพัฒนา (1)	ตามมาตรฐาน (2)	สูงกว่ามาตรฐาน (3)
ความอยากรู้ (Curiosity)	มีส่วนร่วมในการค้นหาความรู้อย่างผิวเผินด้วยข้อมูลที่จำกัด	แสดงความพยายามเป็นครั้งคราวในการสำรวจความรู้ด้วยข้อมูลเชิงลึกบางอย่าง ซึ่งบ่งบอกถึงระดับความสนใจในเรื่องนั้น	แสดงความสนใจอย่างแรงกล้าในการเจาะลึกการได้มาซึ่งความรู้ ใฝ่ฝันที่ลึกซึ้ง และแสดงความสนใจอย่างแท้จริงในหัวข้อนี้
ความคิดริเริ่ม (Initiative)	ทำงานให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องแสวงหาโอกาสเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนา	ทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายและแสวงหาโอกาสเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถ	ทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายและสร้างโอกาสอย่างแข็งขันเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถ
ความเป็นอิสระ (Independence)	แสดงความสนใจในการเรียนรู้นอกห้องเรียนและแสวงหาความรู้อย่างอิสระ	แสดงความสนใจในการเรียนรู้นอกห้องเรียน แสวงหาความรู้เพิ่มเติมและประสบการณ์ การศึกษาอย่างอิสระ	มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้นอกเหนือจากหลักสูตรในห้องเรียน แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่นอกเหนือจากการสอนมาตรฐาน
การถ่ายโอนความรู้ (Transfer)	พยายามนำความรู้ ที่เรียนรู้ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและความสามารถในการจัดการสถานการณ์ใหม่	ใช้ความรู้ที่เรียนรู้เป็นข้อมูลอ้างอิงและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ใหม่ ๆ แสดงความเข้าใจและความสามารถในการจัดการสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	นำความรู้ที่เรียนรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ใหม่อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและความสามารถในการจัดการสถานการณ์ใหม่
การสะท้อนคิด (Reflection)	ทบทวนการเรียนรู้อย่างผิวเผินโดยไม่เข้าใจความสำคัญหรือล้มเหลวในการยอมรับมุมมองที่กว้างขึ้น	ทบทวนการเรียนรู้ ที่ความเข้าใจความสำคัญบางอย่าง หรือยอมรับมุมมองที่กว้างขึ้นเล็กน้อย	มีส่วนร่วมในการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทำความเข้าใจความสำคัญและยอมรับมุมมองที่กว้างขึ้น

ภาพที่ 3 เกณฑ์การประเมินการเรียนรู้วิธีเรียน

ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาและสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้วิธีเรียน จึงกำหนดบทบาทของผู้เรียนและบทบาทของผู้สอนเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายให้กับนักศึกษาแต่ละกลุ่ม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างบทบาทผู้เรียนและผู้สอนในการใช้รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน

กิจกรรม	Student Task	Teacher Response
1	ศึกษางานวิจัยจากบทความวิจัยหรือรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มสนใจ	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอประเด็นวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สนใจ ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชิ้นงานและแนะนำแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม
2	วางแผนการดำเนินงานวิจัย	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนการดำเนินงานวิจัย ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนางาน
3	เขียนโครงร่างงานวิจัยตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงร่างงานวิจัย และผู้สอนประเมินคุณภาพของโครงงานวิจัยตามแบบประเมิน
4	สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือวิจัย
5	ดำเนินการวิจัยตามแผนการดำเนินงานวิจัย และจัดทำรายงานนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย แบ่งปันประสบการณ์การดำเนินการวิจัย ปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขสถานการณ์ รวมถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ในขั้นตอนดำเนินงาน
6	จัดทำรายงานการวิจัยตามรูปแบบที่กำหนด	เมื่อถึงกำหนดส่ง นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอรายงานการวิจัยให้ผู้สอนรับทราบและสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้จากกระบวนการทั้งหมด

ประโยชน์ของรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน

รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการเรียนรู้วิธีเรียน เพื่อใช้ประเมินโครงการที่ผู้สอนต้องการนำโครงการมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน หลักการสำคัญของรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยใช้การประเมินเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการประเมินและกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับการประเมินด้วยตนเอง ตามแนวคิดการประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาและฝึกทักษะสำคัญในการเป็นนักคิดเชิงวิพากษ์ที่สามารถสะท้อนคิดและวิพากษ์การเรียนรู้ของตนเองได้ ในส่วนนี้ผู้เรียนต้องเป็นผู้กระตุ้นตนเองและนำความรู้ความสามารถมาใช้ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในชีวิตของตนเองโดยไม่รอครูหรือผู้สอนเป็นผู้บอก ว่าสิ่งใดคือคำตอบที่ถูกต้อง การประเมินที่มีประสิทธิภาพยังมอบอำนาจให้ผู้เรียนในการตั้งคำถามเพื่อสะท้อนคิดอย่างพินิจพิเคราะห์สำหรับการเรียนรู้ของตนเอง เมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ไปข้างหน้า โดยใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ของตนเองสร้างสิ่งใหม่ที่มีความหมาย เกิดทักษะการตรวจสอบตนเองในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจและ

สามารถตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไปกับการไม่รู้ (Earl, 2013) นอกจากนี้ รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน ยังใช้หลักของการประเมินตนเอง ผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) ในรูปแบบการประเมินแบบ goal-free evaluation และเน้นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจริงหรือผลทั้งหมดของโครงการในลักษณะของ outcome-based approach ผู้เขียนสรุปประโยชน์ของรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานที่สอดคล้องหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประโยชน์ของรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน

หลักการ	คุณค่า	แหล่งอ้างอิง
การประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment)	1. ผู้สอนได้ข้อมูลมาพัฒนาและปรับปรุงการสอนในหลากหลายวิธี สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ระหว่างดำเนินการสอนเมื่อพบว่ากลยุทธ์ที่วางแผนไว้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย 2. ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองเพื่อเดินทางไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสืบหาเทคนิคการเรียนรู้หรือเครื่องมือที่จะลดข้อบกพร่องการเรียนรู้ของตนเอง 3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดอภิปรายหรือการรู้คิด (metacognition) ของตนเอง	Isrealite (1983) Earl (2013)
การประเมินตนเอง (self-evaluation)	1. ผู้เรียนเรียนรู้การบริหารจัดการตนเองโดยดำเนินการตรวจสอบตนเอง (self-monitoring) ดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-instruction) และดำเนินการเสริมแรงตนเอง (self-reinforcing) ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด 2. ผู้สอนได้ข้อมูลสำหรับการพัฒนาระหว่างการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่ไม่ใช้การทดสอบหรือการประเมินแบบอื่น 3. เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ทำให้ผู้สอนทราบถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน 4. ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองที่เกิดขึ้นระหว่างการประเมินตนเอง 5. ลดระยะเวลาในการให้งานเพื่อตัดเกรดผู้เรียน และผู้สอนสามารถนำเวลาไปทำงานอย่างอื่นที่สำคัญมากกว่าได้ 6. ผลการประเมินนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอันสอดคล้องกับปรัชญาการประเมินและมีบทบาทสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา	Isrealite (1983) Casciato (2007) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559)
แบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist)	1. เป็นเครื่องมือช่วยในการจดจำ ลดความเสี่ยงที่ผู้ประเมินลืมตรวจสอบสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นการลดข้อผิดพลาดของการละเลย 2. ลดอคติหรือความลำเอียงในตัวผู้ประเมิน (halo effect) โดยบังคับให้ผู้ประเมินพิจารณาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินแบบแยกส่วน	Stufflebeam (2000) Scriven (2007)

หลักการ	คุณค่า	แหล่งอ้างอิง
	3. ลดอิทธิพลของ Rorschach effect ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ผู้ประเมินจะตัดสินคุณค่าจากกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ โดยการแยกการตัดสินในมิติที่แยกย่อยและสร้างข้อสรุปการประเมินจาก การตัดสินส่วนย่อยเหล่านั้นแทนการประเมินในภาพรวมและตัดสินจากกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ 4. สามารถพัฒนาได้ง่ายกว่าการอธิบายด้วยทฤษฎี ผู้ประเมินสามารถทำการประเมินหรือวินิจฉัยในสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้	
การประเมินแบบ goal-free evaluation	ลดความสำคัญของการประเมินที่เน้นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effect) หรือผลทั้งหมดของโครงการทั้งในแง่ผลที่คาดหวังและผลที่ไม่ได้คาดหวัง เช่น ผลข้างเคียง ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ	ศิริชัย กาญจนวาสี (2562)
การประเมินแบบ outcome-based approach	1. สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียนรู้ สะท้อนการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่เกิดขึ้นจริงระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับกระบวนการซักถามและตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ที่เฉพาะเจาะจงและข้อบกพร่องของหลักสูตร 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนและการนำผลการประเมินไปใช้ โดยผู้ให้สารสนเทศจากการประเมินเป็นผู้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลสำคัญ	Schalock (2001) Raupach et. al (2011) Mikasa, Cicero & Adamson (2013)

สรุปและข้อเสนอแนะ

รายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นหนึ่งในเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้วิธีเรียนตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยใช้กระบวนการของการประเมินขณะเรียนรู้ (assessment as learning) นำการประเมินมาเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน และกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับการประเมินด้วยตนเอง เหมาะสำหรับผู้สอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านโครงการ การนำเทคนิคนี้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการนำไปใช้ตามวงจรของ LAT เริ่มจากการระบุสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินการเรียนรู้ การเลือกเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม การนำเทคนิคการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมไปใช้ การวิเคราะห์และรายงานผลการเรียนรู้ และท้ายที่สุดคือการประเมินและเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้

เห็นได้ว่ารายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงาน เป็นทั้งกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการประเมินไปพร้อมกัน สามารถนำไปเป็นเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิธีเรียน (learning how to learn) ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ตามนิยามที่ Fink (2003) ได้กล่าวไว้สามแนวทาง นั่นคือ เรียนรู้วิธีการเป็นผู้เรียนที่ดีขึ้น เรียนรู้วิธีการสืบสอบหรือการสร้างองค์ความรู้ และเรียนรู้การเป็นผู้เรียนแบบ

นำตนเอง อันส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในหลายแง่มุมไม่ว่าจะเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment) การประเมินตนเอง (self-evaluation) การประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน (evaluation checklist) การประเมินแบบ goal-free evaluation และการประเมินแบบ outcome-based approach

การรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานไปสู่การปฏิบัตินั้น ผู้สอนสามารถออกแบบการนำไปใช้ได้ทั้งในระบบการจัดการเรียนรู้แบบชั้นเรียน (onsite) และการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) โดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่าน LMS หรือติดตามผ่านระบบการแบ่งปันไฟล์ข้อมูล เช่น Dropbox, Google Drive, Microsoft Teams เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การนำรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมผลการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้วิธีเรียน อาจยังมีข้อจำกัดและข้อควรระมัดระวังที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบคือการออกแบบเกณฑ์การประเมิน (rubric) ชิ้นงานหรือกระบวนการทำงานที่ต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชา และสามารถทำให้เกิดการประเมินตนเองและเกิดกระบวนการพัฒนางานในทุกมิติได้อย่างเป็นรูปธรรม ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการออกแบบเกณฑ์การประเมินอย่างเชี่ยวชาญของผู้สอนร่วมด้วย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานไปใช้ในชั้นเรียนยังพบไม่มากนัก แต่เอกสารและงานวิจัยที่พบส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอในเชิงแนวคิดและทฤษฎี

ดังนั้น การนำรายการตรวจสอบความเชี่ยวชาญหลายงานไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและท้าทายสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคต รวมถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาตามอนุกรมวิธานการเรียนรู้ที่สำคัญของ Fink (2003) อันมีความหมายต่อการพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีงบประมาณ 2567 เลขที่สัญญา 674018 ผู้เขียนขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2562). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2559). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 6). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Barkley, E. F., & Major, C. H. (2016). *Learning assessment techniques: A handbook for college faculty*. Jossey-Bass.
- Black, P., McCormick, R., James, R., & Pedder, D. (2006). Learning how to learn and assessment for learning: A theoretical inquiry. *Research Paper in Education*, 21(2), 119-132. <https://doi.org/10.1080/02671520600615612>
- Casciato, D. M. (2007). *Effect of a self-evaluation checklist on quality of student teachers' scripted lesson plans* [Doctoral dissertation, The Pennsylvania State University]. Electronic Theses and Dissertations for Graduate School. <https://etda.libraries.psu.edu/catalog/7583>
- Cheng, E. C. K. (2011). The role of self-regulated learning in enhancing learning performance. *The International Journal of Research and Review*, 6(1), 1-16.
- Earl, L. M. (2013). *Assessment as learning: Using classroom assessment to maximize student learning* [2nd ed.]. Corwin Press.
- Fink, L. D. (2003). *Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses*. Jossey-Bass.
- Hewlett Foundation. (2013). *Deeper learning competencies*. <https://hewlett.org/library/deeper-learning-defined/>
- Isrealite, L. (1983). *The use of student self-evaluation data during formative evaluation* [Doctoral dissertation, Arizona State University]. ProQuest Database.
- Mikasa, A. W., Cicero, T. F., & Adamson, K. A. (2013). Outcome-based evaluation tool to evaluate student performance in high-fidelity simulation. *Clinical Simulation in Nursing*, 9(9), 361-367. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2012.06.001>
- Mthethwa-Kunene, K., Rugube, T., & Maphosa, C. (2022). Rethinking Pedagogy: Interrogating Ways of Promoting Deeper Learning in Higher Education. *European Journal of Interactive Multimedia and Education*, 3(1), 1-6. <https://doi.org/10.30935/ejimed/11439>
- Novak, J. D., & Gowin, D. B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge University Press.
- Raupach, T., Münscher, C., Beißbarth, T., Burckhardt G., & Pukrop, T. (2011). Towards outcome-based programme evaluation: Using student comparative self-assessments to determine teaching effectiveness. *Medical Teacher*, 33(8), 446-453.

<https://doi.org/10.3109/0142159X.2011.586751>

Schalock, R. L. (2001). *Outcome-based evaluation* (2nd ed.). Kluwer Academic Publishers.

Scriven, M. (2007). *The logic and methodology of checklists*. The Evaluation Center, Western Michigan University. https://files.wmich.edu/s3fs-public/attachments/u350/2014/logic%26methodology_dec07.pdf

Spronken-Smith, R., Buissink-Smith, N., Bond, C., & Grigg, G. (2015). Graduates' orientations to higher education and their retrospective experiences of teaching and learning. *Teaching and Learning Inquiry*, 3(2), 55-70.

Stufflebeam, D. L. (2000). *Guidelines for developing evaluation checklists: The checklists development checklist (CDC)*. The Evaluation Center, Western Michigan University. https://wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/guidelines_cdc.pdf

Wiggins, G. P. (1998). *Educative assessment: Designing assessments to inform and improve student performance*. Jossey-Bass.